

Навчальна програма

курсу за вибором

“Соціальне підприємництво в закладі освіти”

для закладів профільної середньої,
професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти

(авт. Беспалко І. В., Корнецький А. О.)

«Схвалено для використання в освітньому процесі»

Рішення експертної комісії із соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі (основи здоров'я, економіка, підприємництво і фінансова грамотність, захист України) від 03 березня 2025 року (протокол № 5).

Реєстрація в Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам
за № ПТ-0001-25 та ПрО-ОООІ-25

Український інститут розвитку освіти. Рішення експертної комісії із соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі (основи здоров'я, економіка, підприємництво і фінансова грамотність, захист України) від 03 березня 2025 року (протокол № 5).

Реєстрація в Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам
за № ПТ-0001-25 та ПрО-ОООІ-25

Автори:

Беспалко Інесса, менторка з соціального підприємництва в закладах освіти, керівник Національного проєкту з фінансової грамотності 2.0, провідний аналітик консолідованої інформації відділу методології та стратегічного планування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Корнецький Артем, доктор філософії, доцент, співзасновник та керівник ГО «School of ME», доцент Українського католицького університету;

Пояснювальна записка

Розвиток ринкової економіки, як ключового чинника економічного зростання країни, її сталого розвитку, конкурентоспроможності на міжнародній арені та досягнення високого рівня суспільного добробуту, неможливо уявити без розвиненої ефективної підприємницької діяльності.

Завдяки інноваційним підходам та раціональному використанню ресурсів підприємництво сприяє розвитку перспективних напрямків господарської діяльності. Як особливий вид господарювання, відіграє ключову роль у розвитку держави, забезпечуючи не тільки її економічну стабільність, а й зміцнюючи національну безпеку.

Основні аспекти впливу підприємництва:

економічне зростання: підприємництво сприяє створенню нових робочих місць, стимулює розвиток нових галузей і підвищує конкурентоспроможність економіки;

інновації: підприємці часто є першопрохідцями у впровадженні нових технологій та бізнес-моделей, що сприяє технічному прогресу та підвищенню ефективності виробництва;

соціальна стабільність: підприємницька діяльність може сприяти вирішенню соціальних проблем, таких як безробіття, нерівність та доступ до базових послуг;

фінансова стійкість: підприємництво сприяє наповненню державного бюджету через податки та збори, що дає можливість фінансувати соціальні програми та проєкти з національної безпеки;

національна безпека: економічна стабільність, забезпечена активним підприємництвом, сприяє зміцненню національної безпеки, знижуючи ризики соціальних конфліктів та підвищуючи рівень добробуту населення.

Основою ведення підприємницької діяльності є наявність в людини однієї з ключових компетентностей – підприємливості. Підприємливість як компетентність стосується всіх сфер життєдіяльності. Вона дає громадянам можливість піклуватися про власний розвиток, робити активний внесок у розвиток суспільства, виходити на ринок праці як найманий працівник або самозайнята особа, а також започатковувати власну справу чи виводити на вищий рівень підприємство, яке може мати культурне, соціальне і комерційне спрямування.

В Рамці підприємницької компетентності молоді в Україні (2023 р.) зазначено, що зайнятість молоді є загальною проблемою як в Україні, так і ЄС, незначна частка молоді є підприємцями, а більшість працює за наймом. Порівняно з країнами ЄС рівень безробіття в Україні не є високим: серед молоді 15-24 років – близько 20%, серед молоді старшого віку – 10%. Але безробіття молоді в Україні є більш руйнівним, оскільки батьки мають менше можливостей для їх економічної підтримки. Значною проблемою для молодих українців є те, що освіта та навчальні заклади не відповідають потребам сучасного ринку праці, 83% вважають, що ключовими чинниками для працевлаштування є спеціальні знання та досвід. Поширеними проблемами є: відсутність стартової підтримки (первинної фінансової допомоги), складності соціально-економічного характеру та високі ставки податків.

В сучасному світі все більшої актуальності набуває соціальне підприємництво. Цей напрямок дозволяє вирішувати соціальні проблеми, поєднуючи підприємницьку діяльність з громадською користю. Метою соціального підприємництва є не тільки отримання прибутку, а й створення соціальної цінності, шляхом розвитку нових підходів до вирішення наявних проблем.

Особливого значення соціальне підприємництво набуває під час глобальних криз. Соціальні підприємці, володіючи високою гнучкістю та інноваційним підходом в роботі, можуть оперативно та ефективно реагувати на нові виклики. Соціальні підприємства допомагають у створенні робочих місць для тих, хто через кризу втратив роботу, забезпечувати доступ до важливих ресурсів і послуг для найбільш вразливих верств населення, а також сприяти соціальній згуртованості та відновленню громади.

Українська молодь проявляє значну зацікавленість темою соціального підприємництва, про що свідчать створені в останні роки та активно працюючі соціальні підприємства в закладах освіти.

Соціальне підприємництво в закладах освіти – це діяльність здобувачів освіти з виробництва та подальшої реалізації товарів або послуг під наглядом старших кураторів, наставників, консультантів. Прибуток від такої діяльності розподіляється на розвиток підприємства, соціальну місію, пізнавальні заходи та підтримку ініціатив в межах закладу освіти.

Навчальна програма курсу за вибором “Соціальне підприємництво в закладі освіти” для закладів профільної середньої, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти” є логічним продовженням та розширенням програми курсу за вибором «Соціальне шкільне підприємництво» для учнів 8 (9, 10, 11) класів закладів загальної середньої освіти (схвалено до використання в загальноосвітніх навчальних закладах Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 25.05.2020 № 22.1/12-Г-303).

Програма розроблена з урахуванням основних законодавчих та нормативних актів, що регулюють освітню діяльність в Україні: Конституція України, Закон України "Про освіту", "Про повну загальну середню освіту", "Про професійну (професійно-технічну) освіту", "Про фахову передвищу освіту", відповідно до Концепції нової української школи, Державного стандарту профільної середньої освіти (постанова КМУ від 25 липня 2024 р. № 851), Рамки підприємницької компетентності молоді в Україні (2023 р.), Рамки фінансових компетентностей дітей і молоді України (січень 2024 р.) та відповідає запитам сучасної освіти в Україні.

Метою програми є розвиток та популяризація культури соціального підприємництва в закладах освіти, формування в молодого покоління українців засобами підприємницької діяльності навичок необхідних для здійснення позитивних змін в своїх громадах, формування відповідальності за власне майбутнє та майбутнє своєї країни.

Здобувачі освіти зможуть стати агентами змін, які створюють стійкі та значимі проекти, що покращують життя людей і сприяють розвитку суспільства, особливо в умовах кризових ситуацій.

Основною метою соціального підприємництва в закладах освіти є саме освіта та здобуття досвіду, а не отримання прибутку.

Основні завдання програми:

- **розвивати підприємницьке мислення:** стимуляція розвитку підприємницьких якостей, що є важливими для успіху в будь-якій професії, особливо в умовах мінливого ринку;
- **формувати соціальну відповідальність:** навчатись розуміти та враховувати соціальні аспекти бізнесу, що сприяє розвитку етичного та відповідального бізнес-середовища, розуміти вплив своїх дій на суспільство та навколишнє середовище, і діяти з урахуванням цих факторів;

- **визначати індивідуальну освітню траєкторію:** кожен учасник соціального підприємства обирає персональний шлях навчання та розвитку;
- **підготувати до реального світу:** отримання практичних знань та навичок, які допоможуть молоді успішно інтегруватися на ринку праці та стати конкурентоспроможними фахівцями, усвідомити вибір власного подальшого життєвого шляху та самореалізації.
- **сприяти інноваціям:** навчання соціальному підприємництву сприяє розвитку інноваційного мислення, яке необхідне для створення нових підходів у вирішенні соціальних та економічних проблем;
- **формувати критичне мислення:** аналіз та оцінка соціальних проблем, прийняття ефективних рішень;
- **розвивати креативність:** генерація інноваційних ідей для створення соціальних бізнес-моделей;
- **здобувати досвід у сфері фінансового менеджменту:** розуміти основи фінансового планування та управління, що є критично важливим для успішної реалізації соціальних проєктів;
- **розвивати навички командної роботи:** співпраця та комунікація в команді, розвиток лідерських якостей;
- **розвивати лідерські навички;**
- **розвивати управлінські навички:** планування та організація проєктів, управління ресурсами, зокрема фінансами;
- **розвивати навички комунікації та презентації:** ефективно доносити свої ідеї до різних аудиторій, використовуючи різні комунікаційні стратегії;
- **здобувати практичний досвід:** в межах курсу здобувачі освіти можуть реалізовувати власні проєкти, що дає їм можливість отримати цінний практичний досвід і відчутти реальний вплив своєї діяльності на суспільство.

Курс реалізується на основі компетентнісного підходу, визначеного Державними стандартами в системі освіти. Компетентнісний підхід передбачає формування та розвиток у здобувачів знань ключових компетенцій особистості, а саме, вільне володіння державною мовою, інноваційність, соціальні та громадянські компетентності, математична компетентність, інформаційно-комунікаційна, культурна та екологічна компетентності, уміння навчатися протягом життя, підприємливість та фінансова грамотність. Ключові компетенції формуються в процесі реалізації цілісного змісту освіти.

"Підприємливість і фінансова грамотність", як предметна компетентність курсу та одна з ключових компетентностей реалізується у тісному взаємозв'язку з розвитком інших ключових компетентностей, що дає можливість здобувачам знань комплексно застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності, власний досвід у нестандартних ситуаціях з метою розв'язання певних життєво важливих проблем.

Реалізований в межах соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі курс спрямований на всебічний розвиток особистості здобувача освіти, який здатний до гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, самоусвідомлення, самозарадності, піклування про власну безпеку і здоров'я та безпеку і здоров'я інших людей, підприємливості та професійної зорієнтованості, спрямованих на забезпечення власного і суспільного добробуту, виявлення готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності і територіальної цілісності України.

Структура курсу.

Навчальний курс "Соціальне підприємництво в закладах освіти" розрахований на здобувачів освіти старшої профільної школи (10-12 класів), закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Курс може бути реалізований у форматі одного навчального профілю, або як міжгруповий курс у закладі освіти.

Навчальна програма курсу складається з 6-ти розділів, що містять визначені в логічній послідовності теми для опрацювання. Курс є максимально практикоорієнтованим, тому до кожної теми програми закріплено практичну роботу, яка є обов'язковою до виконання.

Матеріал основної частини програми складається з блоків "Очікувані результати навчання", "Пропонований зміст навчального курсу", "Види навчальної діяльності" (орієнтовний перелік) та викладений у вигляді таблиці.

Розділ 1. Вступ. Підприємництво як явище в суспільстві.

Тема 1.1. Підприємницька діяльність. Роль підприємництва в розвитку економіки, безпеки держави та її сталого розвитку.

Практична робота 1.1. Соціальне підприємництво та його розвиток в Україні.

Тема 1.2. Підприємницька компетентність.

Практична робота 1.2. Який він соціальний підприємець майбутнього?

Тема 1.3. Соціальне підприємництво в закладі освіти.

Практична робота 1.3. Дослідження досвіду діючих соціальних підприємств в українських закладах освіти.

Розділ 2. Передумови створення соціального підприємництва в закладі освіти.

Тема 2.1. Основні кроки створення соціального підприємництва в закладі освіти.

Практична робота 2.1. Встановлення послідовності створення соціального підприємництва в межах закладу освіти.

Тема 2.2. Генерування ідеї для майбутньої підприємницької діяльності.

Практична робота 2.2. Розроблення бізнес-ідеї та оцінка її реалістичності.

Тема 2.3. Побудова команди.

Практична робота 2.3. Розроблення органограми команди.

Тема 2.4. Розроблення концепції соціального підприємництва в закладі освіти.

Практична робота 2.4. Організація діяльності соціального підприємства.

Тема 2.5. Узгодження для створення соціального підприємництва.

Практична робота 2.5. Узгодження роботи соціального підприємства.

Розділ 3. Бізнес-планування соціального підприємництва в закладі освіти.

Тема 3.1. Формування місії та візії.

Практична робота 3.1. Розроблення місії та візії.

Тема 3.2. Розроблення бізнес-моделі.

Практична робота 3.2. Створення бізнес-моделі.

Тема 3.3. Маркетинг.

Практична робота 3.3. Проведення власного маркетингово дослідження.

Тема 3.4. Фінансове планування.

Практична робота 3.4. Складання інвестиційного та фінансового планів.

Тема 3.5. Комунікації та піар.

Практична робота 3.5. Створення PR-кампанії та комунікаційного плану.

Тема 3.6. Роль брендування.

Практична робота 3.6. Назва та логотип соціального підприємництва.

Тема 3.7. Проектний менеджмент.

Практична робота 3.7. Проектний менеджмент підприємства.

Розділ 4. Етап реалізації соціального підприємництва в закладі освіти.

Тема 4.1. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Оподаткування.

Практична робота 4.1. Оподаткування соціального підприємництва.

Тема 4.2. Фандрейзинг.

Практична робота 4.2. Розроблення фандрейзингової стратегії.

Тема 4.3. Організація виробництва та реалізація продукції (товарів/послуг).

Практична робота 4.3. Розроблення плану виробництва та реклами продукції.

Тема 4.4. Партнерство.

Практична робота 4.4. Налагодження співпраці з партнерами.

Тема 4.5. Бухгалтерський облік та діловодство.

Практична робота 4.5. Формування документів бухгалтерського обліку.

Тема 4.6. Публічне звітування.

Практична робота 4.6. Підготовка плану звітування.

Розділ 5. Презентація проєкту.

Тема 5. Презентація проєкту.

Практична робота 5. Підготовка презентації проєкту.

Презентація проєкту в закладі освіти.

Розділ 6. Практична реалізація проєкту.

Тема 6. Запуск та поточна діяльність підприємства.

Основними формами роботи на заняттях з соціального підприємництва є групова та колективна, належним чином повинна бути організована індивідуальна робота учасників. Рекомендуємо також вчителям/викладачам активно сприяти залученню відповідних експертів до навчального процесу.

Вчитель/викладач курсу виступає у ролі куратора. Основними завданнями куратора є:

- нагляд за дотриманням зобов'язань перед адміністрацією закладу освіти;
- забезпечення невтручання підприємницької діяльності в основний навчальний процес;
- сприяння побудові здорових стосунків усередині команди, а також з учителями/викладачами та адміністрацією закладу освіти;
- нагляд за етичністю та екологічністю підприємницької діяльності;
- популяризація діяльності соціального підприємства.

Відповідно до кількості навчальних годин та можливостей закладу освіти курс "Соціальне підприємництво в закладах освіти" може впроваджуватись протягом 1-го, 2-х або 3-х років. Розподіл годин в межах курсу довільний, але для якісного його впровадження, рекомендуємо: тривалість навчання 1 рік – 4 год. на тиждень; тривалість навчання 2/3 роки – 2 год. на тиждень. Під час опанування тем у Розділах №1-5 здобувачі освіти проходять навчально-підготовчий етап у створенні власного підприємства. В межах Розділу №6 команда проєкту самостійно визначає послідовність навчальної та практичної діяльності з огляду на пріоритетність у вирішенні поточних задач у роботі підприємства.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст курсу	Види навчальної діяльності
Розділ 1. Вступ. Підприємництво як явище в суспільстві		
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "підприємництво", "бізнес", "класичне підприємництво", "соціальне підприємництво"; має уявлення про підприємницьку діяльність, описує подібність і відмінність бізнесу та підприємництва; розрізняє види підприємницької діяльності; визначає підприємництво за характерними ознаками; ознайомлюється з характерними ознаками соціального підприємництва; оцінює роль підприємництва в вирішенні соціальних питань; визначає ставлення людей до підприємницької діяльності в Україні; обізнаний щодо значення підприємницької діяльності для розвитку економіки, безпеки держави та її сталого розвитку; обізнаний щодо актуальних проблем ведення підприємницької діяльності. усвідомлює, що підприємці можуть зіткнутися з труднощами в пошуку інвесторів або кредиторів, і може пояснити ці труднощі з погляду ризику та винагороди.	Тема 1.1. Підприємницька діяльність. Роль підприємництва в розвитку економіки, безпеки держави та її сталого розвитку. ▪ Поняття підприємницької діяльності. ▪ Подібність та відмінність бізнесу та підприємництва. ▪ Класичне, соціальне підприємництво. ▪ Роль підприємництва в вирішенні соціальних питань. ▪ Значення підприємницької діяльності для розвитку економіки, безпеки держави та її сталого розвитку. ▪ Актуальні проблеми ведення підприємницької діяльності. Вигоди та ризики. ▪ Допомога підприємцям у створенні та розвитку бізнесу в Україні.	Орієнтовний перелік: Евристична бесіда: тема "Як розрізнити бізнес від підприємництва?" Робота з основними поняттями теми: "підприємництво", "бізнес", "класичне підприємництво", "соціальне підприємництво". Робота з нормативно-правовими актами: Закон України <u>Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні від 22.03.2012 № 4618-VI</u> Групова робота: - визначити "вигоди" та "ризики" ведення підприємницької діяльності; - опрацювати джерело <u>Офіс з розвитку підприємництва та експорту</u> та знайти додаткову інформацію про: 1. Довідник підприємця. 2. Центри підтримки підприємців Дія.Бізнес. 3. Фінансування та програми підтримки. Колективне обговорення: тема "Значення підприємницької діяльності для розвитку економіки, безпеки та сталого розвитку України".

обізнаний щодо державної підтримки у відкритті підприємницької справи.		
Здобувач освіти: пояснює сутність соціального підприємництва; характеризує соціальне підприємництво; обізнаний щодо історії розвитку СП у світі та в Україні; здобуває знання щодо реалізації СП в Україні.	Практична робота 1.1 Соціальне підприємництво та його розвиток в Україні.	Орієнтовний перелік: Групова робота: - розглянути історію виникнення соціального підприємництва; - приклади соціального підприємництва; - дослідити історію розвитку соціального підприємництва в Україні, зокрема його законодавчу базу. Навчальна екскурсія: Відвідати з навчальною метою один з діючих соціальних підприємств у регіоні. Індивідуальна робота: написання есе "Сучасні виклики та роль соціального підприємництва».
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "підприємницька компетентність", "Рамка підприємницької компетентності"; називає складові підприємницької компетентності; перераховує чинники, що впливають на формування підприємницької компетенції; описує роль підприємництва у розвитку економіки країни; наводить приклади позитивного впливу підприємництва на економіку окремих територій (громад); характеризує роль підприємництва для самореалізації особистості;	Тема 1.2. Підприємницька компетентність. ▪ Складові підприємницької компетентності. ▪ Фактори, що впливають на формування підприємницької компетенції. ▪ Ознайомлення з "Рамкою підприємницької компетентності". ▪ Самореалізація людини засобами підприємницької діяльності. ▪ Формування життєво необхідних навичок в умовах соціального підприємництва.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями: "підприємницька компетентність", "Рамка підприємницької компетентності" Колективна робота: ознайомитись з Рамкою підприємницьких компетенцій Рамки підприємницьких компетенцій Індивідуальна робота з подальшим колективним обговоренням: опрацювати Рамку EntreComp.pdf

визначає навички, необхідні для самореалізації у професійній сфері; шукає інформацію про підприємництво у вирішенні соціальних питань; оцінює роль навичок, які можна здобути в умовах соціального підприємства в закладі освіти для професійної самореалізації; усвідомлює взаємозв'язок між успішною підприємницькою діяльністю та підприємницькою компетентністю; розвиває критичне мислення.		
Здобувач освіти: визначає власний та командний рівні підприємницької компетентності; активно бере участь в обговоренні; аналізує образ сучасного соціального підприємця; робить обґрунтовані висновки; прогнозує образ соціального підприємця майбутнього; проявляє креативність; упевнено використовує в навчання інформаційні технології, зокрема ІІІ.	Практична робота 1.2 Який він соціальний підприємець майбутнього?	Орієнтовний перелік: Індивідуальна робота: пройти тест: Ентеграм для молоді. Тест для самооцінювання рівня власної підприємницької компетентності. URL: https://osvita.diia.gov.ua/tests/entegram-4-youth Колективна робота: визначити командний рівень підприємницької компетентності. Індивідуальна робота: згенерувати за допомогою ІІІ образ підприємця майбутнього в Україні та представити команді свій результат. Колективне обговорення: визначити збірний образ соціального підприємця майбутнього в Україні та згенерувати його образ за допомогою ІІІ.
Здобувач освіти:	Тема 1.3. Соціальне підприємництво в закладі освіти.	Орієнтовний перелік:

знає, що таке "соціальне підприємництво в закладі освіти"; наводить приклади соціальних підприємств в закладах освіти; вміє визначати суть, мету та завдання соціального підприємства в закладах освіти.	▪ Історія створення та світовий досвід реалізації підприємницької діяльності в закладах освіти. ▪ Суть, мета та завдання соціального підприємництва в закладі освіти. ▪ Приклади реалізованих соціальних підприємств в українських закладах освіти.	Колективна робота: проходження вступного інтерактивного відео-уроку: Частина 1 Частина 2 Методичний посібник Робота в парах: ознайомитись з діючими СП в закладах освіти та поділитись інформацією з командою: Каталог підприємств Індивідуальна робота: пройти навчальний курс та отримати сертифікат: Твій перший стартап Зрозуміло! Робота з основними поняттями: "соціальне підприємництво в закладі освіти".
Здобувач освіти: отримувє практичний досвід щодо реалізації соціального підприємства в закладах освіти; аналізує ринок діючих соціальних підприємств в українських закладах освіти; вміє презентувати отриману інформацію.	Практична робота 1.3 Дослідження досвіду діючих соціальних підприємств в українських закладах освіти.	Орієнтовний перелік: Групова робота: - екскурсія до одного з діючих соціальних підприємств в українських закладах освіти; - онлайн-зустріч з представниками діючих соціальних підприємств в українських закладах освіти. Колективне обговорення: - поділитись отриманою під час екскурсії/онлайн-зустрічі інформацією; - проаналізувати ринок діючих соціальних підприємств в українських закладах освіти.
Розділ 2. Передумови створення соціального підприємництва в закладі освіти		
Здобувач освіти: описує види мотивації до підприємницької діяльності;	Тема 2.1. Основні кроки створення соціального підприємництва в закладі освіти.	Орієнтовний перелік: Колективне обговорення: визначити та обговорити можливі види мотивації до підприємницької діяльності.

називає основні компоненти соціального підприємництва; обізнаний щодо основних напрямків та відповідних посад у соціальному підприємстві; обізнаний щодо алгоритму створення соціального підприємництва.	▪ Мотивація до підприємницької діяльності. ▪ Основні компоненти соціального підприємництва в закладі освіти. ▪ Алгоритм створення соціального підприємства в закладі освіти.	Розповідь куратора з елементами евристичної бесіди: як визначити основні компоненти соціального підприємництва в закладі освіти? Пояснення куратора: алгоритм створення соціального підприємства в закладі освіти.
Здобувач освіти: визначає порядок створення власного соціального підприємства; дотримується алгоритму в визначенні послідовності створення соціального підприємства.	Практична робота 2.1 Встановлення послідовності створення соціального підприємства в межах закладу освіти.	Орієнтовний перелік: Групова робота: визначення послідовності створення власного соціального підприємства.
Здобувач освіти: знає основні поняття теми: "бізнес-ідея", "дизайн-мислення", "прототип"; має уявлення про формулу підприємницької ідеї; називає джерела підприємницьких ідей; наводить приклади дизайн-мислення; здійснює оцінку реалістичності підприємницької ідеї за визначеними критеріями; характеризує дизайн-мислення як інструмент генерування бізнес-ідей, орієнтованих на людину; моделює роботу над розробленням бізнес-ідей; визначає потреби споживачів як джерело підприємницьких ідей; аргументує застосування інструментів для генерування бізнес-ідей; висловлює судження про орієнтованість бізнес-ідей на потреби людини; розвиває креативне мислення.	Тема 2.2. Генерування ідей для майбутньої підприємницької діяльності. ▪ Формула підприємницької ідеї. ▪ Джерела підприємницьких ідей. ▪ Інструменти генерування бізнес-ідей. ▪ Дизайн-мислення. ▪ Оцінка реалістичності ідеї.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями: "бізнес-ідея", "дизайн-мислення", "прототип" Пошукова робота: пошук джерел підприємницьких ідей. Групова робота: Проходження тренінгу з пошуку ідей для соціального підприємства: Посібник для викладача Запис вебінару-інструкції Розминка для творчого розуму. Пояснення куратора: - критерії, яким повинна відповідати підприємницька ідея; - прототип, як один з ефективних способів оцінки реалістичності ідеї.

Здобувач освіти: застосовує різні методи пошуку для розроблення бізнес-ідеї соціального підприємництва; оцінює реалістичність підприємницької ідеї за визначеними критеріями.	Практична робота 2.2 Розроблення бізнес-ідеї та оцінка її реалістичності.	Орієнтовний перелік: Колективна робота: - пошук ідеї; - оцінка реалістичності ідеї. Супровід куратора.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "людські ресурси", "посадова інструкція"; описує загальні підходи до формування команди; усвідомлює та пояснює роль людських ресурсів у соціальному підприємстві; ознайомлюється зі зразками посадових інструкцій; досліджує можливості навчання персоналу; впевнено користується інтернет-ресурсами для пошуку інформації.	Тема 2.3. Побудова команди. ▪ Загальні підходи до формування команди. ▪ Людські ресурси. ▪ Посадові інструкції. ▪ Навчання персоналу.	Орієнтовний перелік: Фронтальна робота: визначити основні етапи у формуванні команди. Індивідуальна робота з подальшим колективним обговоренням: ознайомитись з інформацією – "Розподіл ролей в команді за Р. Белбіном: як сформувати ефективну робочу команду" https://britishmba.in.ua/rozpodil-rolei-v-komandi-za-r-belbinom-iak-sformuvaty-efektyvnu-robochu-komandu/ Індивідуальна робота з подальшою презентацією: пройти тест та визначити свій тип особистості: Безкоштовний тест на визначення особистості 16Personalities Пояснення куратора: види та форми посадових інструкцій. Пошукова робота (групова /індивідуальна): за допомогою інтернет-ресурсів дослідити можливі варіанти навчання персоналу. Робота з основними поняттями теми: "людські ресурси", "посадова інструкція". Випереджальне завдання:

		визначити сильні сторони кожного учасника, письмово дати відповіді на питання: Що я вмію робити? Про що я думаю найчастіше? Що я люблю робити? Що для мене важливо?
Здобувач освіти: вчиться презентувати себе; ознайомлюється з інтересами, можливостями та здібностями членів команди з метою правильного розподілу посад та завдань у соціальному підприємстві; розробляє органограму команди; виступає з обґрунтуванням розробленої органограми команди; бере активну участь у розподілі ролей у соціальному підприємстві; порівнює мотивацію учасників до підприємницької діяльності; впевнено озвучує власну позицію; уміє слухати та сприймати думки інших; здобуває навички ефективної комунікації; визначає завдання для посадових інструкцій учасників соціального підприємства; усвідомлює роль людських ресурсів у соціальному підприємстві; бере активну участь у визначенні командних цінностей; визначає потребу у навчанні персоналу за категоріями та напрямками.	Практична робота 2.3 Розроблення органограми команди.	Орієнтовний перелік: Презентація випереджального завдання: представлення власних інтересів, цінностей та сильних сторін. Колективна робота: - вивчення кваліфікацій, інтересів, можливостей та здібностей членів команди з метою правильного розподілу посад та завдань; - обговорення та створення загальної таблиці, в якій будуть визначені процеси, ролі, функції та відповідальні в соціальному підприємстві; - визначення командних цінностей за допомогою "Три сенсів" або https://senscreed.com/#/ Групова робота: командна гра в настільні інтерактивні ігри.
Здобувач освіти:	Тема 2.4. Розроблення концепції соціального	Орієнтовний перелік: Фронтальна робота:

знає визначення основних понять теми: "концепція", "наставник", "ментор"; описує умови започаткування соціального підприємництва; характеризує вимоги до організації діяльності соціального підприємництва; пояснює роль наставників та менторів; прогнозує вплив концептуальних засад на ефективну діяльність соціального підприємства.	підприємництва в закладі освіти. ▪ Започаткування соціального підприємства. ▪ Механізми співпраці з адміністрацією навчального закладу. ▪ Організація процесів діяльності: вимоги, години роботи, зобов'язання перед закладом освіти чи громадою.	- умови започаткування соціального підприємства; - механізми співпраці з адміністрацією навчального закладу; - роль наставників та менторів. Колективне обговорення: організація процесів діяльності підприємства. Робота з основними поняттями теми: "концепція", "наставник", "ментор".
Здобувач освіти: моделює обраний вид підприємницької діяльності в умовах освітнього середовища; визначає години роботи соціального підприємства; визначає механізми співпраці з адміністрацією навчального закладу; здійснює пошук наставників та менторів; розвиває комунікативні навички та навички роботи в команді.	Практична робота 2.4 Організація діяльності соціального підприємства.	Орієнтовний перелік: Групова робота з подальшим колективним обговоренням: за допомогою методу "Світове кафе" обговорити та вирішити питання організації діяльності підприємства, визначити кандидатів на роль наставників та менторів.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "статут", "меморандум", "договір", "угода"; називає партнерів, які мають узгодити створення соціального підприємства; описує зміст домовленостей з партнерами; ознайомлюється зі зразками документів: статут, меморандуми, договори; висловлює судження про роль документів для організації соціального підприємництва, як правової бази подальшої	Тема 2.5. Узгодження для створення соціального підприємництва. ▪ Домовленості між освітньою інституцією, здобувачами освіти та батьками. ▪ Підготовка документів для організації соціального підприємства: статут, меморандуми, договори.	Орієнтовний перелік: Пояснення куратора: правова база діяльності соціального підприємства. Групова робота: ознайомлення зі зразками документів. Робота з основними поняттями теми: "статут", "меморандум", "договір", "угода". Колективна робота: проведення перемовин з адміністрацією закладу освіти. Індивідуальна робота:

підприємницької діяльності.		пошук експертної допомоги у батьків.
Здобувач освіти: розробляє елементи статуту, меморандуму, договору за зразком; організовує та проводить разом з командою загальні збори; бере активну участь у розподілі прав та обов'язків.	Практична робота 2.5 Узгодження роботи соціального підприємства.	Орієнтовний перелік: Групова робота: - розробка документів; - організація та проведення загальних зборів; - розподіл прав та обов'язків.
Розділ 3. Бізнес-планування соціального підприємництва в закладі освіти		
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "візія", "місія"; розрізняє місію (ціль) та візію (прагнення) у сучасному бізнесі та підприємстві; називає основні вимоги до формування місії та візії підприємства; наводить приклади місії та візії відомих підприємств; виступає з обґрунтуванням візії та місії соціального підприємства; визначає важливі елементи підприємницької діяльності, що мають відображатися у місії та візії; знаходить інформацію про місію та візію відомих світових брендів; робить висновки про ефективність формулювання місії та візії.	Тема 3.1. Формування місії та візії. ▪ Роль візії та місії у сучасному бізнесі та соціальному підприємстві. ▪ Критерії та приклади вдалих візій. ▪ Підходи до написання візії соціального підприємства. ▪ Критерії та приклади вдалих місій. ▪ Підходи до написання місії соціального підприємства.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "візія", "місія". Групова/індивідуальна робота: дослідження місій та візій відомих бізнесів та організацій. Пояснення куратора: написання місії соціального підприємства. Колективне обговорення.
Здобувач освіти: дотримується підходів до написання місії та візії власного соціального підприємства;	Практична робота 3.1 Розроблення місії та візії.	Орієнтовний перелік: Індивідуальна робота: письмово дати відповіді на питання: - Що робить наше соціальне підприємство?

оцінює роль місії та візії у розвитку підприємства; створює місію та візію соціального підприємства.		- Яку цінність воно створює для клієнта та громади? - Чим воно відрізняється від інших? Колективне обговорення: вибір місії та візії.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "бізнес-модель", "бізнес-процес", "ціннісна пропозиція"; має уявлення про бізнес-модель; називає компоненти бізнес-моделі соціального підприємництва; описує кроки створення бізнес-моделі соціального підприємства; характеризує бізнес-модель як погляд на підприємництво, зосереджений на найзначущих для бізнесу параметрах; встановлює зв'язки між бізнес-процесами, що застосовуються для планування, контролю і корекції діяльності; усвідомлює роль моделювання соціального підприємства для успішного його функціонування.	Тема 3.2. Розроблення бізнес-моделі. ▪ Бізнес-модель. ▪ Компоненти бізнес-моделі соціального підприємництва. ▪ Кроки створення бізнес-моделі соціального підприємства. ▪ Бізнес-процеси і зв'язки між ними.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "бізнес-модель", "бізнес-процес", "ціннісна пропозиція". Пояснення куратора. Індивідуальна робота: ознайомитись з різними видами бізнес-моделей. Колективна робота: ознайомитись з шаблоном бізнес моделі соціального підприємства в закладі освіти.
Здобувач освіти: шукає інформацію про бізнес-моделі підприємств; бере участь у розробленні бізнес-моделі соціального підприємництва; моделює бізнес-процеси соціального підприємництва; висловлює судження про ефективність обраної моделі.	Практична робота 3.2 Створення бізнес-моделі.	Орієнтовний перелік: Колективна робота: розробка бізнес-моделі власного підприємства.
Здобувач освіти:	Тема 3.3. Маркетинг.	Орієнтовний перелік:

знає визначення основних понять теми: "маркетинг", "маркетингове дослідження", "кон'юнктура ринку", "цінова політика"; має уявлення про маркетинг; описує мету і завдання маркетингу; ознайомлюється з методикою проведення маркетингових досліджень; пояснює засади ціноутворення; товарів та послуг; робить висновки про засади ціноутворення для соціального підприємництва; усвідомлює роль маркетингу у сучасних умовах підприємницької діяльності.	▪ Поняття маркетингу. ▪ Мета та завдання маркетингу. ▪ Методика проведення маркетингових досліджень. ▪ Дослідження кон'юнктури ринку. ▪ Вивчення споживачів. ▪ Цінова політика. ▪ Ціноутворення.	Робота з основними поняттями теми: "маркетинг", "маркетингове дослідження", "кон'юнктура ринку", "цінова політика". Пояснення куратора. Пошукова робота. Запрошення експерта з маркетингу.
Здобувач освіти: здійснює аналіз ринку товарів та послуг, що є в зоні інтересів власного соціального підприємництва; визначає характерні особливості споживачів товарів/послуг соціального підприємства; шукає інформацію про конкурентів на ринку; моделює цінову політику на товари/послуги.	Практична робота 3.3 Проведення власного маркетингово дослідження.	Орієнтовний перелік: Групова робота: проведення маркетингового дослідження. Колективне обговорення. Колективна робота: формування ціни на продукт/послугу.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "фінансове планування", "інвестиційний план", "стартовий капітал", "фінансові показники", "валовий прибуток", "чистий прибуток", "витрати", "середній чек", "окупність", "маржинальність", "точка беззбитковості";	Тема 3.4 Фінансове планування. ▪ Фінанси та їхня роль у бізнесі. ▪ Інвестиційний план. ▪ Джерела формування стартового капіталу: зовнішні та внутрішні. ▪ Написання фінансового плану. ▪ Основні фінансові показники. ▪ Розподіл прибутку.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "фінансове планування", "інвестиційний план", "стартовий капітал", "фінансові показники", "валовий прибуток", "чистий прибуток", "витрати", "середній чек", "окупність", "маржинальність", "точка беззбитковості". Пояснення куратора:

називає джерела формування стартового капіталу; описує роль фінансів у бізнесі; пояснює принципи розподілу прибутку; характеризує інвестиційний план як інструмент оцінки реалістичності створення підприємства; розрізняє та характеризує основні фінансові показники: доходи і витрати, прибуток, середній чек, окупність, маржинальність, точка беззбитковості; висловлює судження про реалістичність джерел стартового капіталу соціального підприємства.		- інвестиційний план; - фінансовий план. Групова робота: ознайомлення з прикладами інвестиційного та фінансового планів. Запрошення експерта.
Здобувач освіти: створює інвестиційний план та фінансовий план; визначає внутрішні та зовнішні джерела формування стартового капіталу для соціального шкільного підприємництва. моделює розподіл прибутку; розвиває математичні навички.	Практична робота 3.4 Складання інвестиційного та фінансового планів.	Орієнтовний перелік: Групова робота: складання інвестиційного та фінансового планів підприємства.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "внутрішні комунікації", "зовнішні комунікації", "піар", "позитивний імідж"; розрізняє зовнішні та внутрішні комунікації; наводить приклади застосування піар-технологій у підприємницькій діяльності; пояснює основну мету комунікації;	Тема 3.5. Комунікації та піар. ▪ Основна мета комунікації. ▪ Комунікації внутрішні та зовнішні. ▪ Основні правила внутрішньої комунікації. ▪ Вимоги та алгоритми зовнішньої комунікації. ▪ Піар. ▪ Створення позитивного іміджу. ▪ Механізми та інструменти просування товарів чи послуг.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "внутрішні комунікації", "зовнішні комунікації", "піар", "позитивний імідж"; Групова робота: за допомогою інтернет-ресурсів ознайомитись з відомими піар-проектами. Колективне обговорення. Запрошення експертів: - з піару,

здійснює внутрішні та зовнішні комунікації; характеризує вимоги до зовнішньої комунікації; знаходить інформацію про вплив піару на створення позитивного іміджу відомих підприємств; оцінює механізми та інструменти просування товарів/послуг; робить висновки про роль піару у створенні позитивного іміджу.		- реклами; - кризис-менеджменту.
Здобувач освіти: моделює механізми та інструменти просування товарів/послуг; виступає з пропозиціями до створення позитивного іміджу власного соціального підприємства; визначає основні правила внутрішньої комунікації; дотримується алгоритмів зовнішньої комунікації.	Практична робота 3.5 Створення PR-кампанії та комунікаційного плану.	Орієнтовний перелік: Колективна робота: вибір інструментів та налагодження внутрішньої комунікації. Групова робота: - створення PR-кампанії; - створення комунікаційного плану.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "бренд", "брендинг", "брендування", "логотип", "фірмовий стиль"; наводить приклади вдалих назв сучасних підприємств; пояснює причини появи вдалих логотипів відомих фірм; характеризує складові бренду в сучасних умовах; розрізняє елементи фірмового стилю соціального підприємства; висловлює судження про роль бренду у сучасних умовах; усвідомлює значення фірмового стилю соціального підприємства.	Тема 3.6. Роль брендування. ▪ Створення "обличчя" власного підприємства. ▪ Поняття "бренд", "брендинг", "брендування". ▪ Складові бренду у сучасних умовах. ▪ Назва: як її вигадати. ▪ Логотип та принципи побудови логотипу. ▪ Фірмовий стиль і його елементи.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "бренд", "брендинг", "брендування", "логотип", "фірмовий стиль". Пояснення куратора. Запрошення експерта. Пошукова робота: дослідження історії відомих українських та іноземних брендів. Колективне обговорення.
Здобувач освіти: виступає з пропозиціями щодо назви та логотипу	Практична робота 3.6	Орієнтовний перелік: Індивідуальна/групова/колективна робота:

соціального шкільного підприємства; моделює формування "обличчя" власного соціального підприємства; шукає інформацію, що може вплинути на створення назви та логотипу соціального підприємства; створює логотип підприємства; використовує онлайн-конструктори зі створення логотипів; бере активну участь в обговоренні; вміє чути та сприймати думку інших; проявляє креативність; розвиває комунікативні навички.	Назва та логотип соціального підприємництва.	- пошук назви підприємства; - розроблення логотипу. Колективне обговорення: затвердження назви та логотипу.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "проектний менеджмент", "проектна роль"; має уявлення про поняття та сутність проекту; ознайомлюється з інструментами проектного менеджменту; характеризує проектний менеджмент у соціальному підприємстві; розрізняє проектні ролі; висловлює судження про роль проектного менеджменту у соціальному підприємстві.	Тема 3.7. Проектний менеджмент. ▪ Поняття та сутність проекту. ▪ Проектний менеджмент у соціальному підприємстві. ▪ Проектні ролі. ▪ Інструменти проектного менеджменту.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "проектний менеджмент", "проектна роль". Пояснення куратора. Запрошення експерта з проектного менеджменту.
Здобувач освіти: досліджує інструменти з проектного менеджменту; застосовує набуті знання на практиці; бере активну участь у розподіленні проектних ролей.	Практична робота 3.7 Проектний менеджмент підприємства.	Орієнтовний перелік: Групова робота: дослідити та представити інструменти з проектного менеджменту (наприклад, SWOT-аналіз, матриця Ейзенхауера, Trello та інші). Колективне обговорення.
Розділ 4. Етап реалізації соціального підприємництва в закладі освіти		

Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "організаційно-правова форма", "суб'єкт підприємницької діяльності", "державна реєстрація", "молодіжна громадська організація", "податки", Державна податкова служба України"; має уявлення про організаційно-правові форми підприємницької діяльності в Україні; описує механізм реєстрації підприємницької діяльності; ознайомлюється з можливими формами здійснення соціального підприємництва в Україні; пояснює систему оподаткування підприємницької діяльності; порівнює системи оподаткування залежно від особливостей здійснення підприємницької діяльності; встановлює взаємозв'язок між прозорою підприємницькою діяльністю та економічним розвитком територій (громади); шукає інформацію про особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва; усвідомлює залежність економічного розвитку територій від сплати податків фізичними та юридичними особами.	Тема 4.1. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Оподаткування. ▪ Організаційно-правові форми підприємницької діяльності в Україні. ▪ Можливі форми здійснення соціального підприємництва в закладі освіти. ▪ Механізм реєстрації. ▪ Система оподаткування підприємницької діяльності. ▪ Основні види податків. ▪ Особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва. ▪ Механізм сплати податків.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "організаційно-правова форма", "суб'єкт підприємницької діяльності", "державна реєстрація", "молодіжна громадська організація", "податки", Державна податкова служба України". Пояснення куратора. Ознайомлення з офіційним сайтом ДПСУ: Державна податкова служба України Індивідуальна робота: ознайомлення з Податковим кодексом України: https://zakon.rada.gov.ua/laws/how/2755-17#Text Зустріч з представником Державної податкової служби України.
Здобувач освіти: ознайомлюється з діяльністю молодіжної громадської організації; моделює систему оподаткування власної	Практична робота 4.1 Оподаткування соціального підприємництва.	Орієнтовний перелік: Консультація з питань оподаткування з представниками соціальних підприємств та молодіжних громадських організацій.

підприємницької діяльності; розраховує розмір оподаткування діяльності соціального підприємства.		Групова робота: розрахунок розміру оподаткування соціального підприємства. Колективне обговорення.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "фандрейзинг", "фандрейзингова стратегія", "фандрейзингова платформа"; пояснює суть фандрейзингу; називає основні методи фандрейзингу; наводить приклади фандрейзингових платформ.	Тема 4.2. Фандрейзинг. ▪ Суть та основні задачі фандрейзингу. ▪ Методи фандрейзингу. ▪ Фандрейзингова стратегія. ▪ Відомі фандрейзингові платформи.	Орієнтовний перелік: Індивідуальна робота: за допомогою інтернет-ресурсів дізнатись, що таке фандрейзинг. Групова робота: дослідити досвід відомих фандрейзингових платформ, наприклад: UNITED24 - Ініціатива Президента України Пояснення куратора: побудова ефективної фандрейзингової стратегії. Робота з основними поняттями теми: "фандрейзинг", "фандрейзингова стратегія", "фандрейзингова платформа".
Здобувач освіти: здобуває практичні навички з розроблення фандрейзингової стратегії; займається самоосвітою; вдосконалює навички командної роботи.	Практична робота 4.2 Розроблення фандрейзингової стратегії.	Орієнтовний перелік: Індивідуальна/групова робота: пройти онлайн/офлайн навчання з фандрейзингу, наприклад: https://impactpreneurship.fundraiser.games/our-courses/ Колективна робота: - розроблення фандрейзингової стратегії власного підприємства; - створення прототипу фандрейзингової платформи. Супровід куратора.
Здобувач освіти:	Тема 4.3. Організація виробництва та реалізація	Орієнтовний перелік:

знає визначення основних понять теми: "попит", "пропозиція", "воронка продажів", "реклама", "збут"; має уявлення про організацію виробничого процесу; описує виробничий процес власного соціального підприємства; наводить приклади вдалого впливу реклами на збут товарів/послуг; пояснює способи збуту товарів/послуг; пояснює суть та функції реклами; характеризує поняття попиту і пропозиції на ринку товарів/послуг; розрізняє види реклами; висловлює судження про вплив реклами на збут товарів/послуг підприємницької діяльності; прогнозує залежність ціни від попиту та пропозиції на ринку товарів/послуг.	продукції (товарів/послуг). ▪ Організація виробничого процесу. ▪ Планування обсягів виробництва та реалізації продукції підприємницької діяльності. ▪ Поняття попиту і пропозиції. ▪ Реклама: суть, функції, основні види, принципи розробки. ▪ Методи та способи збуту товарів.	Робота з основними поняттями теми: "попит", "пропозиція", "воронка продажів", "реклама", "збут". Пояснення куратора: - робота з потребами; - що таке воронка продажів? Групова робота: за допомогою інтернет-ресурсів дізнатися про типи продажів: активні, пасивні, прямі, непрямі та інші. Колективне обговорення: плюси і мінуси деяких типів продажів. Індивідуальна робота: дізнатись про різні види реклами. Пояснення куратора.
Здобувач освіти: здійснює планування обсягів виробництва та реалізації продукції; створює рекламні пропозиції для збуту товарів/послуг соціального підприємства; моделює розроблення рекламних продуктів відповідно до окреслених принципів підприємницької діяльності; виступає з рекламою товарів/послуг власного соціального підприємства.	Практична робота 4.3 Розроблення плану виробництва та реклами продукції.	Орієнтовний перелік: Групова робота: - розроблення плану виробництва; - розроблення реклами товарів/послуг. Колективне обговорення.
Здобувач освіти: знає та може пояснити, що таке: "партнерство", хто є "внутрішніми партнерами",	Тема 4.4. Партнерство. ▪ Організації, що сприяють розвитку соціального підприємництва.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "партнерство", "внутрішні

хто може бути "зовнішніми партнерами"; розрізняє організації, що можуть сприяти розвитку соціального підприємства на умовах партнерства; характеризує значення організацій-партнерів; моделює залучення партнерів до діяльності власного соціального підприємства; виступає з обґрунтуванням залучення партнерів; здійснює пошук партнерів; оцінює роль партнерів у власній підприємницькій діяльності; усвідомлює значення партнерських стосунків у підприємницькій діяльності.	▪ Взаємодія з партнерами в умовах соціального підприємництва.	партнери", "зовнішні партнери". Колективна робота: створення бази даних партнерів. Пошукова робота (індивідуальна/групово): дізнатись як провести ефективні переговори з потенційними партнерами. Підготовка презентації для партнерів.
Здобувач освіти: виступає на переговорах з партнерами; отримує практичні навички презентації проєкту; розвиває навички комунікації; здійснює взаємодію з партнерами; аналізує результат переговорів.	Практична робота 4.4 Налагодження співпраці з партнерами.	Орієнтовний перелік: Проведення перемовин з потенційними партнерами, презентація проєкту.
Здобувач освіти: знає та може пояснити, що таке: "бухгалтерський облік", "діловодство", "документообіг", "система документування"; має уявлення про організацію бухгалтерського обліку підприємницької діяльності; називає основні елементи бухгалтерського обліку; ознайомлюється з документообігом; характеризує діловодство у підприємницькій діяльності;	Тема 4.5. Бухгалтерський облік та діловодство. ▪ Організація бухгалтерського обліку. ▪ Основні елементи бухгалтерського обліку соціального підприємництва. ▪ Поняття діловодства. ▪ Організація документообігу.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "бухгалтерський облік", "управлінський облік", "фінансовий облік", "діловодство", "документообіг", "система документування". Запрошення експерта: бухгалтерський облік підприємства. Пояснення куратора. Колективне обговорення.

розрізняє елементи бухгалтерського обліку підприємницької діяльності; усвідомлює роль бухгалтерського обліку у підприємницькій діяльності.		
Здобувач освіти: моделює бухгалтерську діяльність соціального підприємства; створює бухгалтерські документи за визначеним алгоритмом; дотримується правил ведення діловодства; висловлює судження про оптимальну систему документообігу створеного соціального підприємства; розвиває навички роботи з інтернет-ресурсами.	Практична робота 4.5 Формування документів бухгалтерського обліку.	Орієнтовний перелік: Груповою роботою: - пошук платформи для документообігу; - налагодження системи діловодства. Колективне обговорення. Супровід куратора.
Здобувач освіти: знає визначення основних понять теми: "стейкхолдер", "звітність", "фінансова звітність", "статистична звітність", "оперативно-технічна звітність"; описує зміст та форми звітування діяльності соціального підприємництва; пояснює роль звітування у діяльності соціального підприємства; робить висновки про вплив звітування на подальший розвиток підприємницької діяльності.	Тема 4.6. Публічне звітування. ▪ Роль звітування у діяльності соціального підприємства. ▪ Звітування як форма підведення підсумків. ▪ Зміст та форми звітування залежно від стейкхолдерів.	Орієнтовний перелік: Робота з основними поняттями теми: "стейкхолдер", "звітність", "фінансова звітність", "статистична звітність", "оперативно-технічна звітність". Пояснення куратора: формування компонентів публічного звіту. Пошукова робота з подальшим колективним обговоренням: - види звітів; - форми подання інформації у звіті; - інструменти створення звітів.
Здобувач освіти: встановлює форму звітування залежно від стейкхолдерів; визначає зміст матеріалів звітування;	Практична робота 4.6 Підготовка плану звітування.	Орієнтовний перелік: Груповою роботою: - ознайомитись з публічними звітами місцевих організацій;

обирає інструмент створення звітів.		- ознайомитись зі звітами на платформі "Тепле місто" https://warm.if.ua/
Розділ 5. Презентація проєкту		
Здобувач освіти: називає основні види та типи презентацій; ознайомлений з ключовими правилами презентації; розвиває навички роботи з комп'ютером та інтернет-ресурсами; ознайомлений з прикладами ефективних виступів та презентацій; розвиває мовленнєву компетентність; здобуває навички ефективної презентації.	Тема 5.1. Презентація проєкту. - Види та типи презентацій. - Ключові правила презентації. - Платформи та додатки для створення сучасних презентацій. - Секрети риторики та професійних виступів.	Орієнтовний перелік: Пояснення куратора. Пошукова робота (індивідуальна/групова): за допомогою інтернет-ресурсів знайти платформи та додатки для створення презентацій. Індивідуальна/групова робота: використовуючи платформу YouTube: - дізнатись про риторику, (наприклад на платформі ВШО: 10 клас. Українська мова. Риторика як мистецтво. Роль риторики в сучасному світі); - відвідати онлайн конференції TED. Представлення результатів пошуку, колективна обговорення.
Здобувач освіти: визначає зміст презентаційних матеріалів; оцінює реалістичність власного проєкту; описує зміст презентації проєкту; моделює презентацію проєкту; вчиться презентувати проєкт; залучає аудиторію та ЗМІ до презентації проєкту; розвиває комунікативні та організаторські навички; організовує фізичний/віртуальний простір для презентації.	Практична робота 5.1 Підготовка презентації проєкту.	Орієнтовний перелік: Групова робота: - розробити кілька видів та форм презентації проєкту; - представити свій варіант презентації. Колективне обговорення та вибір найефективнішої форми й змісту презентації. Проведення переговорів із ЗМІ та залучення їх до презентації проєкту.

Здобувач освіти: здійснює презентацію проекту; розвиває лідерські навички та навички роботи в команді; обговорює з командою результати презентації; висвітлює проведений захід у соціальних мережах.	Презентація проєкту в закладі освіти.
---	---

Розділ 6. Практична реалізація проєкту

Здобувач освіти: під час реалізації проєкту дотримується виконання зобов'язань перед школою чи громадою у діяльності соціального підприємства; отримує практичний досвід ведення підприємницької діяльності; здобуває нові знання та навички; проявляє особисту ініціативність; вчиться креативності; вчиться працювати в команді та приймати спільні рішення; вчиться приймати виклики та долати труднощі; відслідковує та піклується про власний емоційний та фізичний стан; за потреби вчиться просити про допомогу; надає посильну допомогу іншим членам команди; здобуває досвід в навчанні та менторингу інших (стажерів); створює особисте робоче портфоліо; вдосконалює власну підприємницьку компетентність.	Тема 6. Запуск та поточна діяльність підприємства. ▪ Створення та ведення робочих акаунтів, зокрема в соціальних мережах. ▪ Реалізація товару/послуги. ▪ Оптимізація робочого та виробничого процесів. ▪ Усунення недоліків - вдосконалення товару/послуги. ▪ Пошук нових ринків збуту. ▪ Залучення зовнішнього фінансування для масштабування. ▪ Проходження навчання для удосконалення навичок підприємницької діяльності. ▪ Навчання та стажування нових членів проєкту (десятикласників). ▪ Пошук менторів і наставників для масштабування проєкту. ▪ Участь у виставках соціальних підприємств в закладах освіти на регіональному, всеукраїнському та світовому рівнях. ▪ Командоутворення: зміцнення командних зв'язків та створення	Орієнтовний перелік: Здійснення планування діяльності підприємства. Проведення стратегічних сесій. Робота з наставниками та менторами. Проходження навчальних курсів/тренінгів: з командоутворення, планування, ненасильницької комунікації, фінансової грамотності, проєктного менеджменту, маркетингу, СММ та ін. Робота зі стажерами. Реклама продукції. Фізичне та психологічне розвантаження: спільний відпочинок на природі, подорожі, похід у боулінг, участь у спортивних заходах, відвідування мистецьких заходів, спільне читання та обговорення прочитаного, похід в кіно, театр та ін. Підготовка та участь у виставках. Участь у грантових конкурсах.
---	--	--

	здорового мікроклімату в колективі. ▪ Моніторинг законодавчих змін, зокрема тих, що стосуються підприємницької діяльності.	Благодійна діяльність: організовувати самостійно та брати участь у заходах, організованими іншими командами та організаціями. Моніторинг законодавства.
--	---	---

Прикінцеві положення

Програма курсу розроблена в межах реалізації Проєкту «Соціальні студентські компанії для підтримки молоді в (пост)воєнній Україні», який фінансується Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ). ChildFund Deutschland співпрацює ГО «School of ME» над реалізацією цього проєкту.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Базові

1. Всеукраїнський портал про і для соціального підприємництва в закладах освіти. URL: <https://studbiz.in.ua/>
2. Веб-сторінка з підбіркою матеріалів від ГО «School of ME». URL <https://schoolofme.me/sse>
3. Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року/
URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zatverdjeno-natsionalnu-strategiyu-rozvitku-finansovoyi-gramotnosti-do-2030-roku>
4. Ентеграм для молоді. Тест для самооцінювання рівня власної підприємницької компетентності. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/tests/entegram-4-youth>
5. Опис рамки цифрової компетентності для підприємців України.
URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2904-2605_co_ramka_pidpriemca_11_2021_compressed.pdf
6. Рамки підприємницьких компетенцій.
URL: <https://business.diia.gov.ua/initiative/entrepreneurial-competency-framework>.
7. Рамка підприємницької компетентності молоді в Україні.
URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8011-ramka_pidpriemnic_koi_kompetentnosti_do_obgovorennia.pdf.
8. Рамка фінансових компетентностей дорослого населення України.
URL: <https://www.fg.gov.ua/finansova-prosvita>
9. Рамка фінансових компетентностей дітей і молоді України.
URL: <https://www.fg.gov.ua/finansova-prosvita>

Основні

10. Закон України "Про захист прав споживачів".
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
11. Закон України "Про освіту". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
12. Закон України "Про повну загальну середню освіту".
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
13. Закон України "Про професійну (професійно-технічну) освіту" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 32, ст. 215)

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>

14. Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо надання державної цільової підтримки окремим категоріям осіб у сферах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти" (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 60, ст.195)
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2940-20#Text>
15. Закон України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 3, ст.23).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>
16. Закон України "Про фахову передвищу освіту" (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
17. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
18. "Концепції Нової української школи".
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
19. Податковий кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
20. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти.
URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoho-standartu-profilnoi-serednoi-osvity-851-250724>
21. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Додаткові

22. Всеукраїнський проєкт з профорієнтації та побудови кар'єри. URL: <https://hryoutest.in.ua/>
23. Гассман О., Франкенбергер К., Шик М. Бізнес-моделі. 55 кращих шаблонів / пер. з англ. на рос. К. Бакушева. - Вид-во "Альпіна Паблішер", 2016. 432 с.
24. Головніна О. Г. Основи соціальної економіки : Підручник, 2-ге вид., переробл. та допов. - Київ: Центр учбової літератури, 2013. 647 с.
25. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецька. - Харків : Vivat, 2018. 512 с.
26. Державна служба України з питань праці.
URL: <https://dsp.gov.ua/podolannia-nelehalnoi-zainiatosti/trudovi-vidnosyny-pid-chas-voiennoho-stanu/>
27. Думати, як підприємець / Деніел Сміт; Пер. з англ. Н.Лавської. – К.: Вид. група КМ-БУКС, 2022. – 224с.
28. Емоційний інтелект у бізнесі / Деніел Гоулман; пер. з англ. Ю. Шекет. – Х.: Віват 2023. – 528 с. (Серія "Бізнес", ISBN 978-966-942-862-2).
29. Іванов О. Як придумати ідею, якщо ви не Огілві / пер. укр. О. Ткаченко. -Дніпро : Моноліт-Bizz, 2020. 216 с.
30. Келлі Д., Келлі Т. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал / пер. з англ. О. Любарська. - Київ : Основи, 2020. 295 с.
31. Меморандум про співпрацю між педагогами, батьками та учнями [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nus.org.ua/memorandum/>
32. Національний проєкт з фінансової грамотності.
URL: <https://www.facebook.com/ukrfinlitproject>
33. Ньюмеєр М. Zag. Найкращий посібник з брендингу. - Харків : вид-во «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 192 с.

34. Основи підприємництва: культура, технологія, відповідальність: навч. посіб. [для студ., асп., викл. вишів та всіх підприємців] / Г. М. Захарчин, О. В. Юринець. – Київ: Знання, 2011. 254 с.
35. Остервальдер О., Піньє І. Побудова бізнес-моделей. Настільна книга стратега і новатора / пер. з англ. на рос. М. Кульчева. - вид-во "Альпіна Паблішер", 2019. 288 с.
36. Письменний В., Коженівський С. Енциклопедія для фінансово грамотних школярів / за ред. д.е.н. В. Письменного; 2-ге вид., перероб. і доп. Тернопіль: Астон, 2021.) 224 с.
37. Підбираємо бізнес-модель: класичні та сучасні форми.
URL: <http://startupukraine.com/blog/business-model>
38. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього / пер. з англ. Г. Лелів. - Львів : Літопис, 2016. 258 с.
39. Рождественський А. Лідерство та гідність як ключовий фактор досягнення спільного благополуччя. TEDxUCU. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=832zGJ1ixZ0>
40. Розенберг М. Мова життя. Ненасильницька Комунікація / пер. з англ. на рос. І. Серебрякова. - Київ : Софія, 2018. 288 с.
41. Седлачек Т. Економіка добра і зла. Слідами людських пошуків: від Гільгамеша до фінансової кризи / пер. з чеської Т. Окопна. - Львів : видавництво Старого Лева, 2017. 520 с.
42. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / Свинчук А. А., Корнецький А. О., Гончарова М. А., Назарук В. Я., Гусак Н. Є., Туманова А. А. - Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 188 с.
43. Соціальне підприємництво в Україні. URL: <https://socialbusiness.in.ua/>
44. Соціальне шкільне підприємництво у сільській місцевості та малих містах України.
URL: <http://sse.eef.org.ua>
45. Стельмахова О. Піаритись не можна зупинитись. - Дніпро : Ліра, 2019. 196 с.
46. Томпсон Д. Хітмейкери. Наука популярності та змагання за увагу / пер. з англ. Н. Палій, Д. Антонюк. - Київ : Yakaboo Publishing, 2018. 432 с.
47. Топ 10 систем управління проектами для України.
URL: <https://www.livebusiness.com.ua/tools/pm/>
48. Турило А.М., Турило А.А. Цінність людини і людський капітал – фундаментальні чинники фінансово-економічного розвитку суб'єктів господарювання: [Навчальний посібник] / Анатолій Михайлович Турило, Анатолій Анатолійович Турило. – Кривий Ріг: Видавець Роман Козлов, 2022. – 140 с.
49. Підприємництво для школярів.
URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/pidpriemnictvo-dla-skolariv-modul-1-idea>
50. Праця неповнолітніх під час воєнного стану що необхідно знати.
URL: <https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/1659424889576582.pdf>
51. Соціологічне дослідження "Реформа профільної середньої освіти".
URL: https://decide.in.ua/wp-content/uploads/2024/09/reforma-profilnoyi-serednoyi-osvity_soczdoslidzhennya.pdf (стор.74)
52. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні. Результати дослідження. Проєкт USAID "Трансформація фінансового сектору": Київ, вересень 2021 р. URL:
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf
53. Чат-бот StudBiz. URL: https://t.me/studbiz_bot
54. Як зробити аналіз ринку, щоб відкрити свій Інтернет-магазин.

URL: <https://neoseo.com.ua/uk/kak-sdelat-analiz-rynka>.

55. Як оформити неповнолітнього працівника.

URL: https://dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/gtl_infographic-8_2022.pdf

56. PISA-2022: основні результати українського учнівства у галузі креативного мислення.

URL: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/PISA-2022_Kreatyvne-myslennya_osnovni-vysnovky.pdf